

Почти десет години преди да се появи [„КГБ – архивът на Митрохин“](#) във Великобритания излиза една друга книга, която извади на бял свят част от големите тайни на КГБ. Става въпрос за **„КГБ: Поглед отвътре“**

на **Олег Гордиевски**, публикувана през 1990 г. във вихъра на промени в разпадналия се съветски блок. Освен темата, общото между двете книги е фактът, че както Василий Митрохин, така и Олег Гордиевски е служител на КГБ. И двете книги са написани в съавторство с преподавателя в Кеймбридж и изследовател на съветския шпионаж Кристофър Андрю.

Олег Гордиевски (1938) е далеч по-млад от Василий Митрохин (1922) и за разлика от него се измъква на Запад преди разпада на СССР. Освен това заема ръководни позиции във външното разузнаване на КГБ и разполага със сведения за резидентурите на съветското разузнаване в различни страни, много от които западни.

Имената на някои избягали на Запад разузнавачи от КГБ по време на Студената война, които знаем днес, далеч не са известни през 80-те години на миналия век. Сред придобилите публичност са имената на [Валтер Кривицки](#) и работилният за британското разузнаване и ЦРУ военен разузнавач от ГРУ на СССР Олег Пенковски, но впоследствие разкрит и осъден на смърт.

Когато през 1985 г. Кристофър Андрю пише своята книга „Тайните служби“ той прогнозира, че освен някои от станалите известни разузнавачи има и други, които са внедрени в КГБ, но чиито имена и дейност не са станали известни. Прогнозата му е вярна, защото през същата 1985 г. Олег Гордиевски допълва списъка с офицери от

КГБ, работили успешно за британското разузнаване.

Гордиевски завършва Московския институт за международни отношения и постъпва в КГБ през 1962 г. Работи по изготвянето на анализи за агенти-нелегали, изведени да шпионират на Запад. Ръководи разузнавателната мрежа на КГБ в Дания (1966-1970). Там работи и през 1973-1978 г. Започва да шпионира за британската разузнавателна служба МИ-6 през 1974 г., когато е в Копенхаген. Първите му разочарования от системата настъпват през 1968 г. при погрома на Пражката пролет от войските на СССР и Варшавския договор.

Работи в централата на КГБ в Москва (1978-1982), след което е изпратен в Лондон, където през 1985 г. оглавява резидентурата на разузнаването. Привикан е в Москва няколко месеца по-късно (май 1985) по подозрение в измяна. Там е разпитан е с помощта на медикаменти от небезизвестния ген. Сергей Голубев, консултирал Държавна сигурност по [убийството на Георги Марков](#).

:

КГБ обаче не успява да изтръгне показания от заподозрения, но въпреки това той е поставен под постоянно наблюдение. Независимо от обръча около него Гордиевски успява да избяга от Москва. Това става по време на обичайния му сутрешен крос и разбира се с помощта на британските служби. След разкритията му Великобритания експулсира 25 служители на съветското посолство в Лондон, уличени като разузнавачи през септември 1985 г.

Когато в Англия Гордиевски се запознава с Кристофър Андрю те установяват сходство в две важни характеристики на съветските специални служби. Първата е моделът на операции, веднага след създаването на Чека от Феликс Едмундович Дзержински, малко след взимането на властта от болшевиките в Русия през 1917 г. И втората е повтарящата се периодично мания в КГБ за въображаеми конспирации.

В книгата, която е библиографска рядкост, ще откриете важни сведения за началото на първата политическа полиция в Русия, далечен предшественик на КГБ. Това е Опричинната, създадена през 1565 г. от Иван Грозни. Следващата могъща организация е Преображенският приказ на Петър Велики от края на XVII век.

Следва Трето отделение на Имперската канцелария на император Николай I, което също изпълнява функциите на политическа полиция. През 1880 г. вече дискредитирано то е заменено от Департамент на държавната полиция, преименуван през 1883 г. просто в Департамент на полицията. При него политическата дейност се наблюдава от специален отдел към Главното полицейско управление и от регионална мрежа отделения по сигурността (Охранное отделение). По-късно политическата полиция, натоварена със задачата да преследва лица по политически причини, става известна като Орханката. Тя разполага със задгранична агентура, а главната ѝ квартира зад граница е базирана в Париж още през 1882 г., като има за цел да следи руската емиграция.

Предшественикът на КГБ е Чека, създадена на 20 декември 1917 г. Когато през 1954 г. е основан КГБ той приема за свои символи тези на Чека – щит и меч. Щитът символизира защитата на Октомврийската революция, а мечът – унищожителят на враговете ѝ. До разпада на СССР служителите на КГБ се наричат чекисти. За кратко време при Ленин Чека се превръща в най-голямата служба, която изпълнява и функциите на политическата полиция – да преследва, арестува, разследва и ликвидира политически противници или заподозрени в политическата дейност врагове.

В Книга първа на „КГБ – поглед отвътре” е отделено и специално място на Сталин и неговата шпиономания. Разгледано е отношението към руската емиграция в периода 1929-1940 г. Важна част представлява внедряването на съветски агенти на Запад. По специално е разгледана дейността на „Великолепната петорка” от Кеймбридж (1930-1939). Първата част от книгата завършва с разузнаването по време на Втората световна война. Ценен източник на информация са и приложенията към изданието със структура на КГБ и списък на неговите началници, както и тези на Първо главно управление (външното разузнаване).

Кристофър Андрю, Олег Гордиевски, „КГБ – поглед отвътре”, изд. „Факел”, 1992 г., 351 страници.